

Materijal za nastavnike

FAKE
≠
FACT

Uvođenje kritičkog vrednovanja izvora u učionicu

SI. Swedish
Institute

**#Challenge
YourFacts**

**#Challenge
#YourFacts**

SADR ŽAJ

04 Dobrodošli!

1. Kritičko vrednovanje izvora

- 05 Nastavni materijali
- 05 • Što je izvor
- 05 • Kritičko vrednovanje izvora
- 05 • Kriteriji za kritičko vrednovanje izvora
- 06 • Kako kritički vrednovati izvor
- 06 • Nevjerodostojne i pristrane informacije – online rizici
- 06 • Internetski alati za kritičko vrednovanje izvora
- 07 • Pitanja koja je porebno postavljati prilikom internetskog pretraživanja
- 07 • Tražilice
- 08 Vježbe 1.1–1.6

2. Propaganda

- 11 Nastavni materijali
- 11 • Uvod u propagandne tehnike
- 11 • Pregled PowerPoint prezentacija
- Priprema za rad

3. Snimanje filma

- 14 Nastavni materijali
- 14 • Zadatak
- 14 • #ChallengeYourFacts
- 14 • Recept za propagandni film
- 14 • Pitanja za raspravu
- 14 Vježba
- 14 • Sastojci
- 14 • Upute
- 15 • Knjiga snimanja
- 17 Suradnici
- 18 Dostupni materijali

UVOD

Dobrodošli!

U današnje doba interneta informacija je sve više i šire se mnogo brže nego prije nekoliko desetljeća. Informacijska pismenost i sposobnost razlučivanja između pouzdanih i nepouzdanih informacija stoga su od sve veće važnosti, a zahtijevaju i znanje i pristup odgovarajućim alatima za provjeru činjenica.

Prvenstveno namijenjen učenicima srednjih škola, ovaj edukativni materijal nazvan Fake ≠ fact uglavnom se bavi kritičkim vrednovanjem izvora – postupkom prosudbe izvora informacija – i propagandom, tehnikom za čije su razumijevanje potrebne vještine kritičkog vrednovanja izvora.

Materijal je podijeljen na tri zasebna, ali međusobno povezana dijela. Prva lekcija temelji se na podacima koje su priredili Viralgranskaren („Viralni nadzornik”) i Švedska zaklada za internet (IIS) te se bavi općim pitanjima vezanima uz kritičko vrednovanje izvora. Sastoji se od kraćeg predavanja nakon kojeg slijede vježbe za učenike.

Stranica 4

Temeljen na materijalu koji je priredilo Švedsko vijeće za medije, drugi dio spoj je uputa i vježbi te se pobliže bavi temom propagande u odnosu na kritičko vrednovanje izvora. S obzirom na količinu materijala obuhvaćenog ovom lekcijom, preporučujemo da je obradite tijekom dva zasebna školska sata.

U trećemu dijelu učenici na temelju vaših uputa snimaju vlastiti propagandni film. Prema procjeni, lekcija vezana uz snimanje filma trebala bi obuhvaćati četiri školska sata, a zahtijevat će određene tehničke alate i pristup internetu. (Ova lekcija nije obvezna za škole koje ne sudjeluju u natjecanju #ChallengeYourFacts.)

Kao njihovi nastavnici, vi najbolje poznajete svoje učenike. Odaberite zadatak koji će odgovarati vama i vašim učenicima te ga prilagodite svojim potrebama.

Sretno!

PRVA LEKCIJA

1

KRITIČKO VREDNOVANJE IZVORA

Prva lekcija bavi se izvorima i kritičkim vrednovanjem izvora. Učenicima ćete održati predavanje na temelju niže ponuđenog materijala (ne duže od 30–60 minuta). Nakon predavanja cijeli će razred sudjelovati u vježbama i odgovarati na pitanja. Prvoj lekciji trebali biste posvetiti približno dva sata. Na temelju ponuđenih tekstova možete sastaviti i vlastito predavanje te učenicima kratko objasniti ključne pojmove i pitanja. Kao uvod u lekciju može vam poslužiti sljedeći kratki video zapis: <https://vimeo.com/243129187/6bd9606f35>

Što je to izvor?

Izvor je internetska stranica ili materijal iz kojega preuzimate informacije. Prema tradicionalnom pristupu kritičkom vrednovanju izvora razlikujemo pisane, usmene i fizičke izvore. Na internetu je moguće povezivati različite vrste izvora; primjerice povezati određeni tekst s filmom u kojemu netko reproducira informacije prikupljene od svjedoka.

Kritičko vrednovanje izvora

Kritičko vrednovanje izvora označava sustavno provjeravanje izvora i procjenjivanje njihove vjerodostojnosti. Riječ je o metodi koja nam omogućava da svjesno biramo izvore kojima ćemo se služiti. Jedan od razloga zbog kojih je teško kritički vrednovati izvore na internetu je taj što ne postoji služba koja određuje tko može objaviti informacije na internetu. Internetske izvore također može biti teško vrednovati zbog obilja dostupnih informacija.

Kriteriji za kritičko vrednovanje izvora

Metodologija kritičkog vrednovanja izvora temelji se na četiri kriterija:

1. Izvornost

Je li izvor uistinu onaj koji tvrdi da jest? Je li sadržaj original ili kopija? Je li vjerodostojan ili lažan?

2. Aktualnost

Jesu li informacije aktualne ili postoje i novija saznanja? Koliko nakon određene pojave ili događaja je sadržaj nastao?

3. Nezavisnost

Je li izvor nezavisan ili podaci ovise o drugim izvorima? Na koji način?

4. Objektivnost

Jesu li informacije prikupljene od izvora pristrane? Koje interese zastupa izvor? Postoje li proturječne informacije koje potječu iz drugih izvora? Koliko su vjerodostojne te proturječne informacije?

Kako kritički vrednovati izvore u četiri laka koraka

Za tekstove: Možete kopirati naslov ili cijelu rečenicu iz izvornika na određenoj internetskoj stranici i zalijepiti ih u tražilicu uz navodnike na početku i kraju rečenice.

Za slike: Možete se poslužiti značajkom Google pretraživanje slika (images.google.com). Desnom tipkom miša kliknete na sliku i odaberite opciju Search Google for Image kako biste saznali više o njoj. Pomoću web usluge TinEye (www.tineye.com) možete učitati sliku u digitalnom obliku ili unijeti točan URL pojedine slike kako biste saznali gdje je korištena.





Zvučni zapisi: Kod zvučnih zapisa teško je odrediti je li digitalni zapis koji ste pronašli na internetu autentičan, no pretraga prema nazivu datoteke može vas navesti na pravi trag.

Internetski alati za kritičko vrednovanje izvora

Jeste li znali da...

Domenski sustav imena (Domain Name System; DNS) može vam pomoći zaključiti tko stoji iza pojedine web adrese. Skratite poveznicu s desna na lijevo i tako ćete dobiti glavnu adresu na kojoj bi se mogle nalaziti informacije o tome tko je tvorac sadržaja (nakon [www](http://www.iana.org/domains/root/db/), a prije vršne domene, kao primjerice [.com](http://www.iana.org/domains/root/db/)). Cjelokupan popis vršnih domena, uključujući i one različitih zemalja pronaći ćete na: www.iana.org/domains/root/db/

Tko stoji iza određenog sadržaja?

Ako želite saznati tko je vlasnik domene, možete se poslužiti bazom podataka whois.com koja pruža informacije o registriranim domenama.

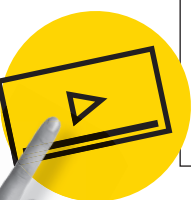
Tko je još citirao vaš izvor?

Postoji jednostavan način za istražiti koje su stranice povezane s izvorom koji želite provjeriti. Ako u polje tražilice unesete ključnu riječ poveznice i dvotočku te nakon njih URL (poveznica: www.blogspot.com), pomoću Googlea možete otkriti koje su stranice povezane s dotičnom adresom i koliko ih je.

Pitanja prilikom pretraživanja interneta

Prema najnovijim procjenama, na svijetu trenutačno postoji 2 milijarde registriranih internetskih stranica. Prije no što upotrijebite informacije s određenih internetskih stranica, svakako ih procijenite na temelju sljedećih pitanja:

- Tko je pošiljatelj? Postoji li stranica s informacijama ili stranica za kontakt? Kako biste ocijenili podatke koje ste saznali o pošiljatelju? Kako to utječe na vašu procjenu sadržaja?



Pri kritičkom vrednovanju video materijala važno je obratiti pažnju na kvalitetu isječka i osobu odgovornu za njegovo učitavanje. Komentari vezani uz dotični video isječak također mogu poslužiti kao dodatni tragovi.

Pristrane informacije – online rizici

U suštini, sve su informacije u određenoj mjeri pristrane. Uvijek vodite računa o tome na koji je način određena informacija pristrana i zbog čega.

Slijedi nekoliko primjera:

- **Obmanjujući sadržaj.** Lažne vijesti i svjedočanstva mogu se proširiti s društvenih medija na etablirane medije.
- **Viralna zabava.** Zabava se stvara iz dva razloga: kao razonoda za primatelja (koji će je prosljediti drugima) te za stjecanje prihoda od oglašavanja.
- **Prikriveno oglašavanje.** Uobičajena je praksa oglašavanje zamaskirati u novinarstvo; to se naziva marketingom sadržaja.
- **Lažno poslovanje.** Većina osoba koje redovito koriste internet u nekom su se trenutku susrele s nepouzdanim trgovačkim posrednicima i prodavačima.
- **Glasine i klevete.** Ako ih se dovoljno puta iznese, laži na koncu mogu biti prihvaćene kao istine. Baš kao i u stvarnom životu, dobro je ostati neutralan u vezi izjava koje ne možete dokazati.

• Koju svrhu imaju dotične internetske stranice i na koji način njihova svrha utječe na sadržaj? Želi li stranica informirati, iznositi činjenice, zagovarati određeno mišljenje, nešto prodati ili zabaviti? Ima li više od jedne svrhe? Financira li se pomoću oglasa?

• Tko je ciljna publika? Je li sadržaj kompliciran ili lako razumljiv? Jesu li navedene tvrdnje istinite? Navodi li stranica podatke o izvorima? Ima li podataka o tome kad je stranica zadnji put ažurirana? Jesu li poveznice valjane?

• Možete li dobiti informacije i iz drugih izvora? Koje su još stranice povezane sa stranicom koju pregledavate?

Tražilice

Također biste trebali kritički procijeniti alate kojima se služite kako biste pronašli izvore informacija na internetu. Većina tražilica usmjerena je na ostvarivanje dobiti te vaše online ponašanje može utjecati na rezultate vaše pretrage. Zanimljivo bi bilo unijeti iste ključne riječi u nekoliko različitih tražilica te usporediti dobivene rezultate.

Duckduckgo.com baziran je na otvorenom kodu i ne pohranjuje podatke o vama kao što to, primjerice, rade kolačići i slične tehnologije. Startpage.com šalje vaše ključne riječi Googleu, a zatim odgovore prikazuje na vlastitoj stranici. Googleovi algoritmi ne mogu koristiti vaše korisničke podatke za prilagođavanje rezultata pretraživanja, te je stoga pretraživanje anonimno od i do početne stranice i Googlea.

UPAMTITE!

Sumnjičavost je najvažnija osobina pojedinca koji kritički vrednuje izvor informacija.

Važno je pronaći i koristiti najrelevantniji izvor podataka koje želite predstaviti, objaviti ili potvrditi.



A sada prijedimo na vježbe za učenike.

PRVA LEKCIJA

1

KRITIČKO VREDNOVANJE IZVORA

VJEŽBE

Vježba 1: Internetske stranice vaše škole

Posjetite internetske stranice vaše škole i opišite što posjetitelj može zateći na njima. Koristeći primjere, opišite svrhu/e internetskih stranica. Kakve slike su upotrijebljene i koju svrhu imaju?

Analizirajte sadržaj internetskih stranica na temelju kriterija za kritičko vrednovanje izvora.

- **Izornost.** Utvrdite jesu li internetske stranice uistinu ono što tvrde da jesu. Po čemu to posjetitelj može zaključiti? Navedite jasne primjere.
- **Aktualnost.** Jesu li podaci navedeni na internetskim stranicama aktualni ili nisu? Po čemu to posjetitelj može zaključiti? Navedite primjere. Na koji način aktualnost izvora utječe na njegovu vjerodostojnost?
- **Nezavisnost.** Razmislite o nezavisnosti izvora. Jesu li internetske stranice samostalne ili su dio šireg skupa internetskih stranica? S kojim drugim internetskim stranicama su povezane? Ovisi li internetske stranice o drugim izvorima? Ako da, po čemu to zaključujete?
- **Objektivnost.** Odredite jesu li informacije navedene na internetskim stranicama pristrane. Ako jesu, na koji način? Zagovaraju li internetske stranice ikakve vrijednosti na prikriven ili otvoren način? Koje su to vrijednosti?

Razmotrivši različite kriterije, trebali biste biti u stanju donijeti zaključke o vjerodostojnosti izvora. Također pokušajte zaključiti jesu li internetske stranice pouzdan izvor. Ako jesu, kome su namijenjene?

Vježba 2: Vježbanje pojmova vezanih uz kritičko vrednovanje izvora

Dajte učenicima vremena da porazgovaraju o kriterijima za kritičko vrednovanje izvora na primjeru internetskih stranica škole. Zadatak je potražiti informacije i donijeti sud o internetskim stranicama sa stajališta dolje navedenih korisnika:

- Budući učenik
- Zainteresirani roditelj
- Nastavnik koji traži posao

Služe li internetske stranice škole kao pouzdan izvor informacija ovim trima korisnicima? Svrha je naučiti polaznike da izvorima pristupamo na različite načine ovisno o razlozima zbog kojih su nam potrebne informacije koje izvor nudi. Mogu li sve tri skupine korisnika pronaći ono što traže? Promatraju li oni izvor na različite načine? Utječe li perspektiva posjetitelja na vjerodostojnost izvora?

Vježba 3: Razgovor o poteškoćama povezanim s prosudbom online izvora

Nastavite koristiti internetske stranice škole kao primjer. S kakvim poteškoćama se susrećete pri kritičkom prosuđivanju internetskih stranica? Razgovarajte o izazovima s kojima se susrećete pri kritičkom vrednovanju izvora na internetu. Razmotrite kako internetske stranice škole:

- podržavaju različite formate medija
- osiguravaju anonimnost
- koliko je lako mijenjati informacije na njima
- pružaju odgovore na nedostatak znanja posjetitelja

Zajedno s učenicima razmotrite kako bi internetske stranice škole mogle postati vjerodostojnije i jasnije s obzirom na različite vrste posjetitelja koji traže informacije.

Vježba 4: Blog kao izvor

Odaberite blog pisan na materinjem jeziku učenika i razmotrite na koji je način predstavljen.

- Tko stoji iza izvora?
- Kako je blogger predstavljen?
- Tko stoji iza dotičnih internetskih stranica?
- Koja je svrha bloga?

Prosudite biste li i na koji način mogli upotrijebiti blog kao izvor. Raspravite o tome uz pomoć infografike koja se nalazi na desnoj strani stranice.

Fake_or_Fact_Poster.pdf

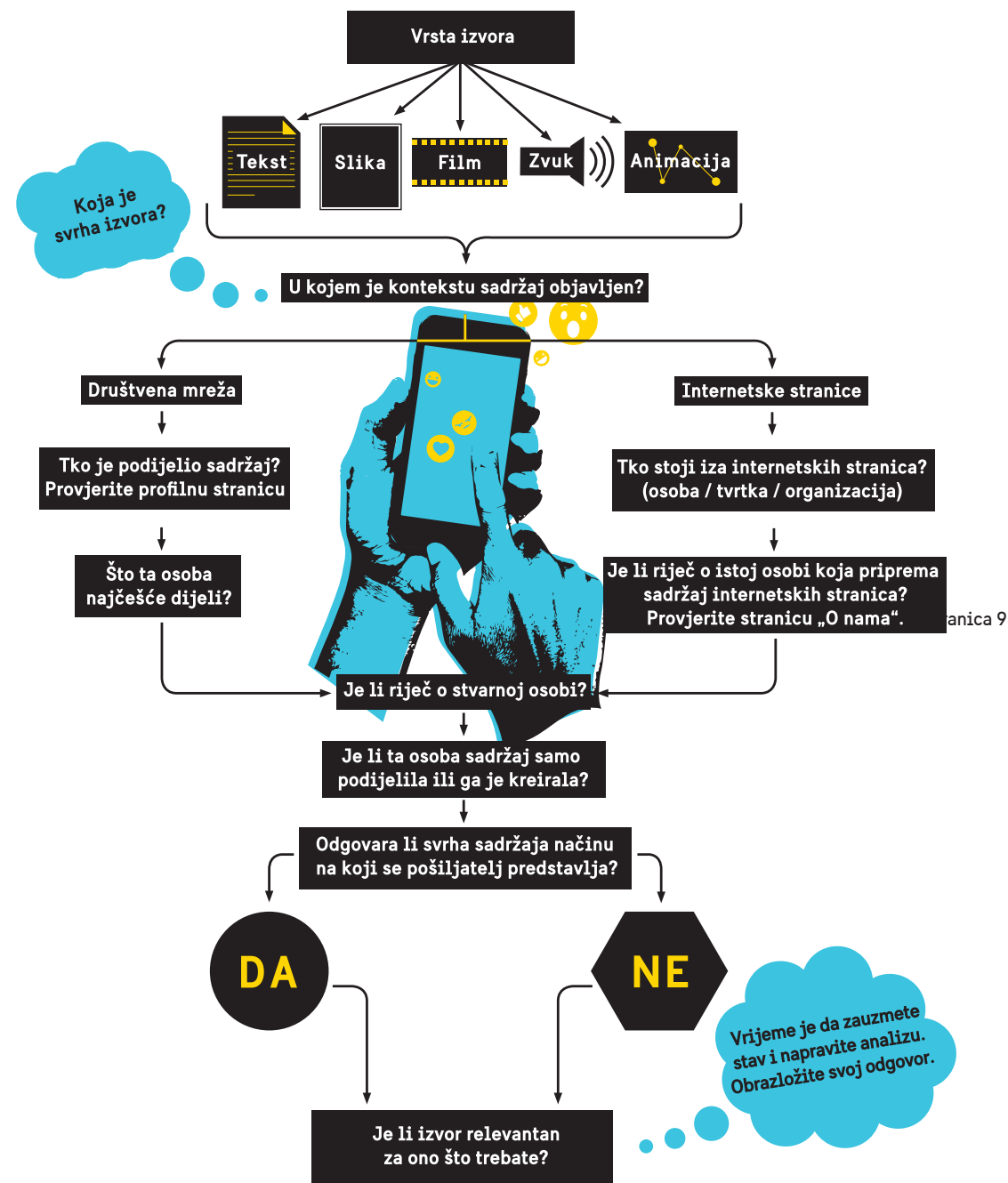
Vježba 5: Tko je vlasnik domene?

Proučite adresu internetskih stranica škole. Pomoću whois.com provjerite tko je vlasnik domene. Pitanja za raspravu:

- Zašto je važno otkriti tko je vlasnik određene domene?
- Tko je vlasnik domene: www.blogspot.com? Kako ćete to otkriti?
- Tko je odgovoran za sadržaj objavljen na internetskim stranicama? Je li vlasnik domene ujedno i osoba koja piše sadržaj?

Vježba 6: Zašto je Wikipedia uvijek među prvim rezultatima pretraživanja na Googleu?

Što utječe na to na kojem će se mjestu određene internetske stranice pojaviti u google pretraživanju? Upitajte učenike i rezimirajte rezultate.



Čimbenici koji određuju na kojemu će se mjestu određena internetska stranica pojaviti u Google pretraživanju:

- Poveznice na/sa internetskih stranica

- Ključne riječi

- Vaša prethodna pretraživanja

- Googleovi algoritmi

- Oglasi

S učenicima porazgovarajte o tome zašto je Wikipedia često među prvih deset rezultata pretraživanja na Googleu. Kako to utječe na način na koji doživljavamo Wikipediju? Kako utječe na način na koji doživljavamo Google?

Koliko je važno da određene internetske stranice budu među prvim rezultatima pretraživanja na Googleu? Povećava li to vjerodostojnost internetskih stranica? Na koji način? Razgovarajte o ponašanju pojedinaca pri pretraživanju, važnosti pojedinih ključnih riječi, Googleovom poslovnom modelu i plaćenim linkovima.

DRUGA LEKCIJA

2

PROPAGANDA

NASTAVNI MATERIJALI

Vrijeme je za lekciju br. 2. Nakon što su vaši učenici shvatili kako kritički vrednovati izvore, naučit ćemo kako se različitim tehnikama – koje uključuju upotrebu jezika, slika i zvukova – oblikuju mišljenja, vrijednosti i djelovanja ljudi u određenom smjeru. Riječ je o propagandi. Upoznavanje učenika s propagandnim tehnikama omogućit će im da bolje tumače i dešifriraju propagandne poruke.

Uvod u propagandne tehnike

Propagandne tehnike koriste se i unutar demokratskog okvira (npr. u svrhu promicanja ljudskih prava) i izvan njega.

Pet propagandnih tehnika predstavljenih u ovome priručniku su:

1. Poticanje emocija
2. Napadanje protivnika (stvaranje jaza između „nas” i „njih”)
3. Pojednostavljivanje i iskrivljavanje činjenica i iznošenje lažnih tvrdnji
4. Obraćanje određenoj publici
5. Ponavljanje ideje ili poruke

Pregled PowerPoint prezentacije

Ova PowerPoint prezentacija podijeljena je na pet dijelova na temelju pet ranije navedenih tehnika. Prezentacija je osmišljena tako da traje dva školska sata u dva različita dana. Preporučujemo da razred podijelite u grupe od po 3-4 učenika.

Također preporučujemo da učenici najprije ukratko opišu ono što vide na slici, bez tumačenja i iznošenja mišljenja. Potom razgovarajte o tome kako učenici tumače sliku. Imajte na umu da bi valjalo izbjegavati individualne asocijacije jer je cilj doći do zajedničkog tumačenja.

Teme slika mogu se činiti očite, ali ne vide uvijek svi isto. Kao nastavnik, ne morate imati odgovore na sva pitanja koja učenici možda postave. Zajedno promotrite slike, zaključite što gledate i razgovarajte o onome o čemu razmišljate dok ih gledate.

Započnimo!

Pokrenite PowerPoint prezentacije 2.1 i 2.2 te pročitajte popratni tekst uz svaki od slajdova. Tekstove možete čitati doslovno ili ih preoblikovati vlastitim riječima. Tekstovi u zagradama služe kao upute za nastavnika.

(dvije power point prezentacije)

TREĆA LEKCIJA

3

SNIMANJE FILMA

NASTAVNI MATERIJALI

Složene strukture pristranih informacija katkad najbolje shvaćamo učeći kroz praktičan rad. Stoga se u trećoj lekciji pobliže bavimo temama propagande i kritičkog vrednovanja izvora puštajući učenicima da sami naprave vlastiti propagandni film temeljen na članku koji sadrži lažnu vijest.

Ova je lekcija idealna za interaktivan rad. Razred podijelite u grupe od najmanje 4-6 učenika. Neka vaši učenici objave gotove filmove na različitim društvenim mrežama, a vi organizirajte natjecanje, bilo među grupama unutar jednog razreda ili između razreda ili čak škola. Pobjednik se može birati glasovanjem učenika ili se natjecanje može temeljiti na broju prikupljenih lajkova.

Zadatak

Možete upotrijebiti priloženi članak o kosovima koji napadaju Kentucky (<http://weeklyworldnews.com/headlines/54802/blackbirds-attack-kentucky/>), ili se odlučiti za neki drugi članak po vlastitom izboru. Prijedloge možete pronaći na stranicama <https://www.snopes.com/category/facts/fake-news/> ili <http://weeklyworldnews.com/> ili napišite vlastiti lažni članak. Članak bi trebao sadržavati prijetnju javnosti. Preporučujemo da odaberete prijetnju koja je bezazlena i nije politički obojena. Izvor informacija trebao bi biti nepoznat vašim učenicima.

Neka učenici pročitaju članak koji ste odabrali. Njihov je zadatak prenijeti što bi se moglo dogoditi ako nitko ne riješi problem opisan u članku. Recite im da se pri snimanju filma pridržavaju dolje navedenog recepta te se pobrinu da njihov uradak bude što dojmljiviji.

#ChallengeYourFacts

Sudjelujete u natjecanju #ChallengeYourFacts? Odaberite jedan film koji će predstavljati vašu školu. Podijelite ga na društvenim mrežama uz hashtag #ChallengeYourFacts. Ne zaboravite navesti ime svoje škole.



Recept za propagandni film

1 film – približno su potrebna 4 školska sata.

Raspored ponuđen u nastavku služi samo kao prijedlog. Snimanje filma slobodno isplanirajte na način koji vam najviše odgovara.

1. školski sat: Pročitajte članak, objasnite zadatak i predstavite aplikaciju za snimanje i montažu filmova.

2. školski sat: Planiranje i snimanje / preuzimanje s interneta.

3. školski sat: Montaža pomoću aplikacije za snimanje filmova.

4. školski sat: Predstavljanje gotovih filmova i rasprava.

Preporučujemo da svakoj grupi zadatke podijelite ispisane na papiru.

Pitanja za raspravu

Pitanja vezana uz prikazivanje filmova učenika.

- Uočavate li u filmu ijednu propagandnu tehniku (poticanje emocija, „mi” i „oni”, pojednostavljivanje i iskrivljavanje činjenica, obraćanje određenoj publici)?
- Jesu li svjedoci uvjerljivi? Zašto / zašto ne?
- Pridonose li nepomične slike (stills) s interneta poruci filma? Zašto / zašto ne?
- Pridonose li grafovi ili dijagrami poruci filma? Zašto / zašto ne?
- Pridonose li glazba i zvučni efekti poruci filma? Zašto / zašto ne?
- Kako bi poruka filma mogla biti još snažnija?
- Kad biste htjeli poruku ovoga filma prenijeti što većem broju ljudi, kako biste to učinili?



TREĆA LEKCIJA

3

SNIMANJE FILMA

VJEŽBA

Što je potrebno ili korisno imati:

- 1 tablet ili pametni telefon
- 1 aplikacija za montažu filma
- Pristup bazi besplatnih zvučnih efekata i glazbe (npr. <https://www.jewelbeat.com/>)
- 2 glumca koji će glumiti svjedoke i opisati što se dogodilo
- 1 glumac koji će glumiti stručnjaka i govoriti o događaju
- 10–15 nepomičnih slika s interneta
- 1 pripovjedač
- 1 lažna vijest (članak)
- 1 simbol koji će predstavljati pošiljatelja poruke filma (vas i ideju za koju se zalažete)

Upute:

1. Pročitajte članak i utvrdite o kakvoj je prijetnji riječ. Tko je žrtveno janje u članku? Potom odredite zbog čega se javnost boji žrtvenog janjeta.

2. Odaberite dvoje ljudi koji će glumiti svjedoke. Zapišite nekoliko kratkih rečenica koje će izgovoriti. Upotrijebite citate iz članka ili izmislite vlastite rečenice.

3. Odaberite jednu osobu koja će glumiti stručnjaka. Zapišite nekoliko izjava koje će stručnjak/inja pročitati. Upotrijebite citate iz članka ili izmislite vlastite rečenice.

4. Odaberite rečenice iz članka ili pridodajte vlastite rečenice koje će izgovarati glas pripovjedača.

5. Na internetu pronađite odgovarajuće nepomične slike: fotografije “žrtvenog janjeta”, štete, prizore koji dočaravaju atmosferu itd. Vodite računa o tome da ne koristite slike koje su zaštićene autorskim pravom. U repozitoriju multimedijalnih sadržaja Creative Commons potražite slike koje možete upotrijebiti.

Stranica 14

6. Pronađite dijagrame i grafove kojima ćete potkrijepiti tvrdnje koje iznosite. Dijagrami ne moraju biti povezani s temom filma.

7. Izradite svoj simbol – sliku koja predstavlja vas kao pošiljatelja. Možete ga izraditi pomoću aplikacije ili ga nacrtati na papiru te fotografirati.

8. Pomoću kamere na svom pametnom telefonu ili tabletu snimate dvoje svjedoka i stručnjaka. Pridržavajte se uputa navedenih u knjizi snimanja (vidi dolje).

9. Kad završite, sve slike i filmske isječke unesite kronološkim redoslijedom u aplikaciju za montiranje filma. Materijal posložite istim redoslijedom kao i u knjizi snimanja.

10. Odlučite koliko dugo će se prikazivati svaka od nepomičnih slika. Uobičajeno trajanje prikazivanja takvih slika je između 1 i 4 sekunde, ovisno o željenom tempu filma.

11. Na kraju dodajte svoj simbol.

12. Snimite glas pripovjedača izravno putem aplikacije za montiranje filma ili zasebno, pa i njega unesite kronološki u aplikaciju za montiranje filma.

13. Odaberite dramatičnu glazbu kojom ćete pojačati dojam prijetnje i opasnosti. Internetske stranice na kojima možete pronaći zvukove su: www.jewelbeat.com, www.incompetech.com i www.findsounds.com. Zvukove i glazbu također kronološki unesite u aplikaciju za montiranje filma.

14. Gotovo!

Knjiga snimanja

Film se sastoji od mnogo različitih dijelova. U nastavku nudimo prijedlog knjige snimanja pomoću koje ćete lakše vizualizirati postupak snimanja filma.



Svjedoci na otvorenom

Snimite filmsku sekvencu sa svjedocima na otvorenom. Svjedoke snimajte od struka naviše. Vodite računa o tome da uređaj kojim snimate stoji mirno. Neka kamera počne snimati

tri sekunde prije i nastavi snimati tri sekunde nakon što svjedoci završe govoriti kako biste bili sigurni da ste uhvatili cijeli dijalog. Savjet: Ako osoba koju intervjuirate gleda mimo kamere umjesto ravno u nju, stječe se dojam da je i osoba koja intervjuira također prisutna



Nepomične slike

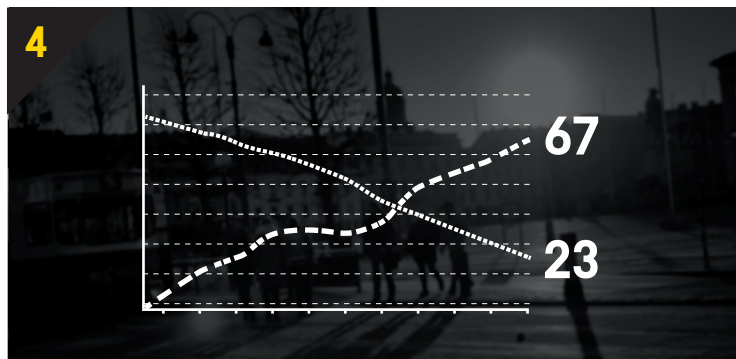
Tijekom montaže unesite neke od nepomičnih slika jednu uz drugu kronološkim redoslijedom i odlučite koliko dugo će se prikazivati (približno 1–4 sekunde).



Stručnjaci u zatvorenom

Snimite filmsku sekvencu sa stručnjacima u zatvorenom prostoru, po mogućnosti u okruženju koje nalikuje na ured. Osobu snimajte od struka naviše. Vodite računa o tome da uređaj kojim snimate stoji mirno.

Neka kamera počne snimati tri sekunde prije i nastavi snimati tri sekunde nakon što stručnjak završi govoriti kako biste bili sigurni da ste uhvatili cijeli dijalog.



Dijagrami i grafovi

Tijekom montaže umetnite fotografije dijagrama i grafova jednu pored druge kronološkim redoslijedom i odlučite koliko dugo će se prikazivati (približno 1–4 sekunde).



Natrag k očevicima

Umetnite još jedan komentar jednog od svjedoka. Slobodno završite upitnom rečenicom, radi snažnijeg dojma.

Stranica 16



Druge nepomične slike

Unesite i ostale nepomične slike kronološkim redoslijedom u aplikaciju za montiranje filma.



Logotip

Dodajte fotografiju svog simbola na kraju filma.



Glazba i zvukovi

Pridodajte dramatičnu glazbu i zvučne efekte.

MATERIJAL IZRADILI:

Webbstjärnan & Švedska zaklada za internet (IIS)

Webbstjärnan je inicijativa koju je pokrenula Švedska zaklada za internet (IIS), čiji je cilj unaprijediti i jamčiti sigurnu upotrebu interneta od strane škola, nastavnika i učenika. Pružajući podršku školama u navedenom području, zadaća im je osposobiti nastavnike da se sa sigurnošću služe internetom kao alatom za objavljivanje i izradu materijala za rad na satu te izradu internetskih stranica.

Viralgranskaren („Viralni nadzornik“)

je inicijativa za provjeru činjenica pri švedskom listu Metro koja ispituje i provjerava je li viralni sadržaj istinit i zalaže se za unaprjeđenje kritičkog razmišljanja javnosti prilikom pretraživanja interneta. Godine 2014., kad je osnovana, inicijativa je dobila Veliku nagradu Švedske za novinarstvo u kategoriji inovacija. Godine 2017. Viralgranskaren je uveo nacionalni dan kritičkog razmišljanja s ciljem da sve više ljudi počne prepoznavati lažne vijesti i propagandu. Povodom toga dana inicijativa objavljuje besplatan nastavni materijal za nastavnike.

Švedsko vijeće za medije

Švedsko vijeće za medije vladina je agencija čija je osnovna zadaća zalagati se za osnaživanje maloljetnika kao svjesnih korisnika medija te ih štititi od štetnih utjecaja medija. Vijeće priređuje informacije i pedagoške materijale koje mogu koristiti roditelji, nastavnici i osobe koje se u svome poslu susreću s djecom i mladima. Vijeće za medije također kontrolira i objavljuje izvješća i druge materijale o novostima u medijima, stanju medija i njihovom utjecaju na djecu i mlade.



Stranica 17

Švedski institut

Švedski institut javna je agencija koja potiče interes za i povjerenje u Švedsku diljem svijeta. Švedski institut djeluje u području kulture, obrazovanja, znanosti i poslovanja te nastoji graditi snažnije veze i promicati razvoj.

Slike

1. Simon Paulin/imagebank.sweden.se
2. Simon Paulin/imagebank.sweden.se
3. Sofia Sabel/imagebank.sweden.se

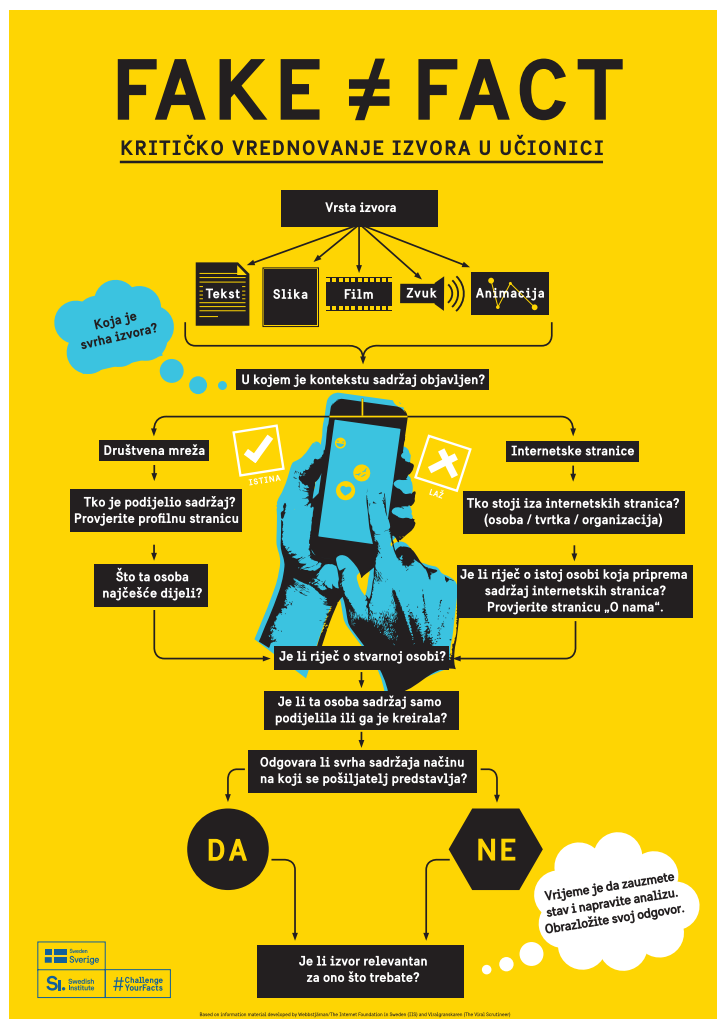
4. Werner Nystrand/Folio/imagebank.sweden.se

5. Simon Paulin/imagebank.sweden.se

6. Simon Paulin/imagebank.sweden.se

7. Per Pixel Petersson/imagebank.sweden.se

DOSTUPNI MATERIJALI



Plakat (70x100 cm)



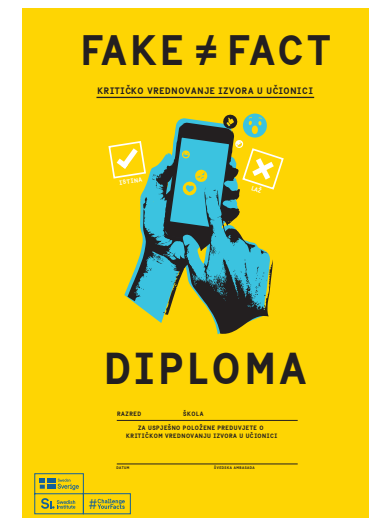
Mapa formata A4



Banner za društvene medije

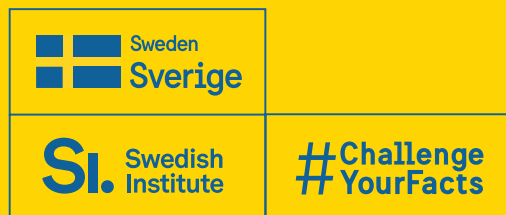


PowerPoint prezentacija



Diploma

**#Challenge
YourFacts**



Art. no. 1489-1

